

Asia: TEM/1033/03.01.01/2017

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi talous- ja velkaneuvonnasta

Kysymykset

Onko esitysluonnos mielestänne hyväksyttävissä?

Kyllä, tietyin muutoksin

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen ja tuottaminen 2 §Kommenttinne tästä pykälästä

Lakiesityksen 2 §:n mukaan talous- ja velkaneuvonnan ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy oikeusministeriölle ja palvelujen järjestämisestä huolehtivat jatkossa valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirit. Palvelua tuottavat oikeusaputoimistot.

Muutos mahdollistaa talous- ja velkaneuvonnan palvelujen tarjonnan yhtenäisesti ja monikanavaisesti koko maassa. Keskitetty ohjausvastuu mahdollistaa nykyistä paremmat ja yhtenäisemmät kehitysedellytykset sekä toimintatapojen yhtenäistämisen. Muutoksen myötä pienet toimintayksiköt poistuvat ja toiminnan haavoittuvuus vähenee. Oikeusaputoimistoilla ei ole alueellisia toimivaltarajoituksia, mikä lisää kansalaisten valinnanvapautta. Myös kansalaisten mahdollisuudet saada palveluja sähköisesti paranevat, koska sähköisten toimintaprosessien ja palvelujen kehittäminen on keskeisenä painopistealueena. Talous- ja velkaneuvonnan uudelleen organisointi ei heikennä kansalaisten oikeuksia saada palveluja suomen ja ruotsin kielellä.

Järjestämistavan muutos ja siihen liittyvä rahoitusjärjestelmän muutos, kun kuntarahoitus ja siihen osittain liittynyt kuntien vapaaehtoinen lisärahoitus poistuvat, ei saa johtaa velka- ja talousneuvontapalvelun laadulliseen tai määrälliseen heikkenemiseen. Talous- ja velkaneuvonnan riittävyys on osaltaan yhteydessä kansalaisten syrjäytymisvaaraan.

Ostopalvelut 5 ja 6 §Kommenttinne näistä pykälistä

Lakiesityksen 5 § mahdollistaa, että oikeus- ja edunvalvontapiiri voi oikeusministeriön kanssa neuvoteltuaan ostaa talous- ja velkaneuvontapalveluja.

Palvelua voidaan ostaa kunnilta tai muilta palvelun tuottajilta.

Esityksessä todetaan, että palveluita voidaan ostaa vain siltä, jolla on tehtävään riittävä taito ja voimavarat ja jonka muut tehtävät tai toiminnan luonne eivät ja tarkoitus eivät vaaranna talous- ja velkaneuvonnan puolueettomuutta ja asianmukaista hoitamista.

Lakiesityksen 6 § määrittää palvelun tuottajan velvollisuudet.

On tärkeää, että lakiesitys mahdollistaa ostopalveluiden käytön. Käyttö voi olla tarpeen esimerkiksi palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelujen osalta palvelun tuottajaan kohdistuvat laatuvaatimukset tulisi avata ja konkretisoida valtakunnallisesti yhtenevällä ja sitovalla ohjeistuksella tai vastaavalla.

Siirtymäsäännökset 11 § Kommenttinne tästä pykälästä

Lakiesitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen sekä maakuntauudistukseen, jonka yhteydessä aluehallintovirastot lakkaavat vuoden 2019 alusta lukien. Talous- ja velkaneuvonnan ohjaus- ja järjestämisvastuun siirron esitetään tapahtuvan 1.1.2019 alkaen.

Lakiesityksen 11 § 1 momentissa säädetään siirtämismenettelystä. Siirto on toteutettava siten, ettei siitä aiheudu talous- ja velkaneuvonnan asiakkaille haittaa. Oikeusapu- ja edunvalvontapiiri osoittaa, mille oikeusaputoimistolle tai ostopalvelun tuottajalle vireillä olevat tehtävät kumottavassa laissa tarkoitetulta palveluntuottajalta siirtyvät.

Lakiesityksen 11 § 2 momentissa säädetään palvelujen jatkuvuuden turvaamisesta ja kumottavassa laissa tarkoitetun palveluntuottajan velvollisuudesta luovuttaa tarvittavat tiedot korvauksetta oikeusapu- ja edunvalvontapiireille.

Lakiesityksen 11 § 3 momentissa säädetään talous- ja velkaneuvojen kelpoisuuden säilymisestä niissäkin tilanteissa, joissa henkilö on toiminut talous- ja velkaneuvojana ennen nykyisen kelpoisuusehtojen säätämistä.

Siirtymäsäännösten osalta ei erityistä lausuttavaa.

Muut mahdolliset kommentit esitysluonnoksesta. Pyydämme otsikoimaan kommentit pykälittäin, jos ne koskevat tiettyjä pykäläiä.

Lakiehdotus 2 § talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä ja tuottamisesta:

Vuonna 2015 talous- ja velkaneuvontaan käytettiin yhteensä noin 8,8 miljoonaa euroa. Valtion osuus kustannuksista oli 5,7 miljoonaa euroa.

Hallituksen esitysluonnoksessa eduskunnalle laiksi talous- ja velkaneuvonnasta todetaan, että siirrettäessä talous- ja velkaneuvonta oikeusapu- ja edunvalvontapiirteille toiminta toteutetaan 7,7 miljoonan euron vuotuisella rahoituksella. Tällöin nykyisen noin 152 henkilötyövuoden sijaan oikeusaputoimistoihin voidaan perustaa vain noin 110-130 talous- ja velkaneuvojan ja avustavan henkilökunnan virkaa. Kehyspääöksessä esittämä on täysin riittämätön. Henkilöstön vähentämisestä seuraa väistämättä palvelujen saatavuuden ja laadun heikentyminen. Jo vuonna 2009 tehdyssä selvityksessä (Talous- ja velkaneuvonnan arviointi, Työ ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Kilpailukyky 8/2009) esitettiin oikeusaputoimistoja talous- ja velkaneuvonnan sijoituspaikaksi. Selvityksessä todettiin myös, että talous- ja velkaneuvontatoiminnassa esiintyvien ongelmien olennainen syy oli määrärahojen riittämättömyys. Puutteiden korjaamisen ja toiminnan kehittämisen edellytystenä katsottiin olevan määrärahojen nostaminen neuvontapalvelun tarkoituksenmukaisen järjestämisen vaatimalle tasolle. Tuolloista noin 152 henkilötyövuotta tuli selvityksen mukaan lisätä noin 45 avustajahenkilötyövuodella. Toiminnan vuotuisen määrärahatarpeen arvioitiin olevan noin 11 miljoonaa euroa. Vaikka hallituksen esitysluonnoksen mukaan tavoitteena on tarjota ja parantaa monikanavaisia ja sähköisiä palveluja, ne eivät kompensoi täysmääräisesti lakiesityksen mukaista henkilöstömäärän vähentymistä. Talous- ja velkaneuvonnassa on oikeusavun tavoin runsaasti tarvetta myös henkilökohtaisiin tapaamisiin asiakkaiden kanssa. Läheskään kaikilta osin tapaamiset eivät myöskään ole toteutettavissa esimerkiksi videoneuvotteluin. Mikäli sähköisesti toimitetut liitetiedostot eivät siirry suoraan velkajärjestelyhakemukseen vaan ne pitää edelleen syöttää käsin, ei työajan säästöä tältä osin synny verrattuna nykytilanteeseen. Todennäköistä on myös, että digitaaliset palvelut alentavat kynnystä yhteydenottoihin, mikä sinällään on positiivinen asia, mutta se tulee johtamaan neuvonta- ja ohjaustarpeen sekä asiakasmäärän kasvuun.

Vaikutukset henkilöstön asemaan:

Vireillä olevaa maakuntauudistusta koskevan hallituksen esitysluonnoksen mukana henkilöstö siirtyy kunnista maakuntiin tehtäviensä mukana liikkeenluovutuksena. Hallituksen esitysluonnoksessa eduskunnalle laiksi talous- ja velkaneuvonnasta ei ehdoteta vastaavaa siirtymäsäännöstä talous- ja velkaneuvonnan henkilöstön osalta, vaan virat on tarkoitus täyttää avoimen hakumenettelyn kautta.

Nykyisen henkilöstön asema tulee turvata siirtymisen yhteydessä. Nykyiset talous- ja velkaneuvonnassa toimivat henkilöt avustava henkilöstö mukaan lukien omaavat vankan ammattitaidon eikä tämän tietotaidon hukkaaminen ole tarkoituksenmukaista.

Rautiainen Lea
Lohjan kaupunki